

La neteja

La clau gira i l'olor transporta l'Eulàlia dècades al passat. El racó sota la taula de la cuina on ella i el seu germà Josep robaven trossos de pastís, encara calent; l'atmosfera anxovada de l'armari confessor de secrets i malifetes infantils i de passions juvenils; l'agre betum de les sabates al rebedor, la ferum seca i omnipresent de la pols de les golfes; i el perfum que la mare havia fet servir tota vida i que encara, persistent a la mort, s'amaga als racons de la casa familiar, cinc anys després que la senyora Raventós, malauradament, els deixés. Com a cada visita, la nostàlgia segresta l'Eulàlia. Els ulls li humitegen i el somriure, sarcàstic, tremola als llavis el temps just per deixar arribar el sospir. Normalment, la presència del pare, empeny la dona a empassar-se el nus de l'estómac de seguida i mostrar-se alegre i indiferent davant d'aquell ancià que venera i adora i que no vol, en cap manera, entristir o preocupar. Avui, però, el Jacint Raventós no hi és i l'Eulàlia es permet allargar la malenconia uns segons més dels habituals.

El pare de l'Eulàlia presumeix vuitanta-tres anys d'incansable fortalesa física que es va veure breument qüestionada amb la malaltia de l'amor de la seva vida. Quan la mort de la seva dona va esdevenir irreversible, a ningú hagués sorprès que aquell pobre senyor s'hagués deixat arrossegar per la tristor, rere d'ella. Però, cinc anys després, allà continuava, amb humor però sense alegria, amb força però amb desgana, amb salut però distreta, entestat en no pertorbar amb preocupacions inevitables ni els dos fills, ni els quatre nets, ni el grapat d'amics. La determinació del Jacint per no molestar passa per no deixar-se arrossegar per l'amargura del dol o, com a mínim, no mostrar-la en públic; aquesta determinació li dona la força necessària per tirar endavant totes aquelles aventures, atípiques per un octogenari de genolls febles com ell. Aquesta mateixa tarda, precisament, el pare de l'Eulàlia torna a casa després de tres setmanes de ruta automobilística pel nord del país, acompanyat de dos amics de tota la vida i un cunyat a qui ningú suporta, però a qui ells suporten perquè, *què hi farem*.

Aquell matí, filla i pare, han parlat per telèfon. El Jacint ha descartat amb força vehemència el suggeriment de l'Eulàlia de passar-se per la casa a netejar. Aquesta família té una incapacitat quasi patològica per acceptar qualsevol mena d'ajuda i l'Eulàlia no pot evitar veure's reconeguda en l'aversion del seu pare davant la idea que algú es prengui una molèstia per ell, per insignificant que aquesta sigui. Ella sap que no és cap molèstia. El Jacint és un home gran, hàbil en molts aspectes, però la neteja no és precisament un dels seus punts forts. A més, tot i l'afabilitat i el bon humor del seu estimat progenitor, últimament no ha tingut gaire sort amb les dones de fer feines que han contractat i, per algun o altre motiu, les últimes cinc, l'han abandonat poques setmanes després de començar a treballar per ell, malgrat unes remuneracions força generoses. Així que, contradient els desitjos del senyor Raventós, l'Eulàlia es planta a la casa, a primera hora del matí, unes hores abans que el pare arribi del seu viatge. Tampoc no és que l'Eulàlia sigui la persona més endreçada del món —es reconeix a si mateixa, mentre es corda un drap al darrere del cap per tapar-se nas i boca i evitar al·lèrgies polsegoses—, però el manteniment mínim que garanteixi al seu pare uns nivells higiènics bàsics, sí que li pot proporcionar.

Comença per la cuina. Un plat brut de salsa de tomàquet i les restes allargades d'una pasta en estat de descomposició evident, enganxades al fons d'una cassola a l'aigüera ajuden la noia a deduir l'últim menú del senyor Raventós abans de marxar de viatge. Protegida amb guants de làtex recull el menjar enganxat agraint el mocador que li protegeix les fosses nasals de l'olor d'aquella pasta llefiscosa que podria haver-li provocat el vòmit. S'aplica amb força amb el fregall contra el cul metàl·lic fins que hi torna a lluir el reflex distorsionat de la cara de l'Eulàlia. A aquell mirall improvisat la noia hi reconeix traces de la mare a les arrugues dels ulls, a les orelles gairebé sense lòbul i a l'elegància de les celles; però el domini dels gens del Jacint és aclaparador, amb aquell nas contundent, el sarcasme del somriure sempre fent-se l'orni i la forma torçada de la barbeta. El color dels ulls és el de l'avi, el pare els té blau-blancs, la mare els tenia foc, però la forma és la de tots dos: la saviesa d'ella, la comprensió d'ell, la incredulitat d'ella, la jovialitat d'ell. L'Eulàlia plora mentre eixuga la vaixella.

Pensa en el pare mentre escombra. Aquell home incombustible a qui la mort ha condemnat a cent anys de soledat encapsulats en un sol lustre; papà maldestre, però benintencionat, sempre tan incansable en l'empresa parental com l'arquitectònica, afectuós i divertit, tot i que més absent del que els dos germans haguessin desitjat, però que sempre justifiquen el tan socorregut: "*eren altres èpoques*". L'Eulàlia sempre havia vist al seu pare com el seu heroi i, ni descobrir les misèries matrimonials passades, ni adonar-se'n, ja d'adulta, de tots els defectes que aquell home havia amagat al darrere de l'admiració infantil d'ella, havien fet minvar ni un gra de sorra l'admiració que ella li professava. Per l'Eulàlia, cap al seu pare, l'amor era ferm, ferri, incondicional. La seixantena va portar la serenitat a en Jacint Raventós i, amb ella, la redempció amb la mare de l'Eulàlia de la qual es va tornar a enamorar perdudament. La Maria Dolors Raventós, inicialment reticent a les afalagades del seu marit, desconfiada de la veracitat del seu penediment, va anar cedint a poc a poc a les evidències de la bona voluntat de l'home i va viure les últimes dues dècades de la seva vida a la serenor de la passió a la tercera edat.

Netejant la pols del saló-menjador, l'Eulàlia, intercala llàgrimes. I, ignorant el pòdcast sobre assassins i assassinats de l'orella, es troba, sobre una prestatgeria, entre un munt de rebuts i un altre munt de manuals d'instruccions d'electrodomèstics, la que probablement és l'última fotografia que la Maria Dolors Raventós va arribar a fer-se en vida. Eixuta, fràgil, però ferm, tremendament elegant, perfecta en els detalls, de somriure sobri i mirada d'intel·ligència pura; contrasta, aquella dona petita de decisió concentrada en flasquet d'essència, amb el senyor gran, gairebé un gegant, que l'acompanya, d'esquena prodigiosa, barba blanca, venerable i poc cuidada tal com la generosa mata de cabell platejada i plena de remolins, des de sempre, ingovernable; la panxa perfectament arrodonida sobre el cinturó ocupant tres quartes parts del retrat i l'esperit rioler, afable i satisfet. L'Eulàlia recorda haver fet aquella foto ella mateixa. Recorda els acudits del Jacint aquella tarda, les seves rialles sinceres, la mirada de falsa reprovació de la Maria Dolors que amb prou feines podia amagar el somriure i el passeig per la vora del riu que van fer just abans de trobar el moment de llum perfecte per ser immortalitzat. L'atenció, cura i paciència absolutes que el pare havia demostrat amb la mare aquells últims anys de malaltia omple, l'Eulàlia, d'orgull i d'amor filial. Sap i comprèn que

aquell home no ha estat el més honorable durant molts anys de la seva vida, però, des del punt de vista de la filla, el Jacint ja fa molt que ha expiat tots els seus pecats passats i futurs i no hi ha res que pugui fer trontollar aquesta resolució en l'amor, la confiança i en l'absolució total i incondicional.

Els llençols bruts, qui sap quant fa que no es canvien, van a la rentadora i a l'armari n'hi ha de nous i ben planxats. S'endrecen els centenars de llibres disseminats per tota l'habitació i es recullen les capsas de medicament buides, col·locant-se les que encara guarden contingut en un ordre de fàcil accés i identificació. La roba bruta va, també, a la rentadora, la neta es doblega meticulosament i es cataloga en calaixeres, armaris i baguls. L'Eulàlia dubta sobre els vidres de les finestres, però acaba decidint que els deixarà per un altre dia, de moment es conforma escombrant tota la casa, netejant la pols i fregant el terra. Al despatx, una columna de paperots tempta la curiositat de l'Eulàlia, però fa poc que el senyor Raventós li ha comunicat per missatgeria electrònica que arribarà a casa en un parell d'hores. La dona ha d'afanyar-se, no vol que el seu pare la trobi allà endreçant. Sospita que, si no li diu res, l'home no s'adonarà que la casa ha estat netejada. Pensar en el Jacint com un geni despistat li arrenca a l'Eulàlia un rampell de tendresa i, de nou, orgull. De vegades dubta sobre si està sent justa perdonant tots els pecats juvenils del seu pare, però gràcies a aquests moments de lucidesa es convenç a si mateixa que el Jacint Raventós és l'home llegendari i bondadós que sempre ha sigut i que mereix totes les amnisties i tots els seus afectes.

Aquesta determinació en l'amor filio-paternal permet l'Eulàlia a enfrontar-se cara a cara amb el que serà el més gran dels reptes del dia: la neteja dels lavabos. El Jacint mai no ha destacat per ser un home massa endreçat, però dintre dels paràmetres de la seva generació, es pot dir que, en general, és força net. Amb l'excepció dels seus banys. Allà hi regna el caos de l'anarquia: Hi acumula desenes de pots buits de gels de dutxa, xampús, suavitzants... amb raó, la crinera del senyor Raventós ha tingut sempre un aspecte tan saludable, amb la quantitat d'euros que l'home gasta en el seu cuidat. Per la pica hi ha restes seques de sabó, pasta de dents, escuma d'afaitar, tubs buits de tots aquests productes, fulles d'afaitar velles i rovellades i, per tot arreu, cabells blancs tant de la barba com del cap (qui sap si púbics, però l'Eulàlia allunya aquest pensament immediatament). El vàter també té restes de cabells, així com rastres de merda al marbre i restes seques de pipí (qui sap si d'altres coses, i l'Eulàlia, concentrant-se en el pòdcast, s'esforça per no haver d'imaginar-se el seu pare en moments massa íntims). Ignorant la total absència de ganes de posar-se a netejar aquell desastre, es torna a vestir els guants de làtex i, amb paciència meticulosa, recull, endreça, renta, desinfecta i corregeix tot aquell daltabaix.

Queda una hora perquè el Jacint Raventós arribi a casa del seu viatge quan l'Eulàlia dona per finalitzada tota la neteja de la casa. És clar, podria haver estat més exhaustiva, podria haver fet els vidres, mogut els mobles i escombrat darrere, haver-se atrevit amb territori prohibit de les golfes, netejar els armaris de la cuina o enfrontar-se amb la densa capa de greix del forn, però la feina feta li sembla suficient perquè el seu pare visqui amb unes condicions mínimes de salubritat mentre li busquen una nova dona de fer feines, esperem que aquest cop li duri. Amb la satisfacció de la feina prou ben feta es passeja per les habitacions de la casa, aturant-se a assaborir els records que tota una vida (o totes quatre

vides si comptem també la dels pares i la del seu germà Josep) han anat acumulant pels racons. Se li acut que podria buscar algun dels seus llibres infantils que tants bons records li porten. De segur, els fills de l'Eulàlia, lectors d'avidesa poc freqüent aquests temps, li agrairan amb entusiasme. Busca a un parell d'armaris de la seva habitació, però tot el que troba són novel·les poc adients, d'un sexisme anacrònic avui en dia. Troba a faltar els seus còmics de l'Astèrix, en Lucky Luke i la Mafalda, les novel·les de misteri i aventures o les del Petit Nicolàs del Goscinny i en Sempé. Sospita, mig enfadada, que el seu germà, en Josep, se li pot haver davantejat en la idea, però abans de recriminar-li res, decideix investigar a les caixes de les golfes.

Les golfes de la casa familiar sempre havien estat motiu de malsons per l'Eulàlia, de nena. Les escales udolaven tètricament, l'olor que desprenia la pols era agre i presagiava males passades i les teranyines es condensaven amb grossària desagradable vora la pell quan les fregaves amb el braç o amb la cara. La falta d'il·luminació, a més, provocava que tot el florilegi d'objectes estrambòtics que hi vivien, formés, a les ombres, figures macabres i amenaçadores. En concret una col·lecció de maniquins sense braços ni cames que la Maria Dolors Raventós havia fet servir a la seva joventut per dissenyar i exposar vestits de luxe, eren visita recurrent als terrors nocturns infantils de l'Eulàlia. Fins i tot ara, amb determinació adulta, la noia havia d'esforçar-se a fingir que el trajecte de deu graons cap aquell santuari a l'oblit no li provocava una certa impressió, que la deixava indiferent. Però quin exemple ha de donar als seus nens aquesta dona que frega la cinquantena, si li ha de fer por la pols, les aranyes o uns maniquins ronyosos? Sense dubtar-ho, l'Eulàlia hi entra. Durant uns segons ni la vista ni l'olfacte accepten adaptar-se a la foscor. Les siluetes li fan sospitar caps humans. La ferum, sang seca. Ignorant les figures tètriques que l'envolten i guarint-se amb la llanterna del telèfon mòbil, obre unes caixes d'un racó i, fent ostentació d'una intuïció prodigiosa, hi troba a dintre els llibres que buscava. Cofeia de si mateixa, es permet oblidar, per uns instants, els seus temors. Agafa la caixa amb força i fermesa i es gira. I, de forma sobtada, com un ressort inevitable als seus dits, l'Eulàlia perd les forces, la caixa li cau de les mans fent un soroll sec a terra que es fusiona amb el crit de pànic que no és capaç de reprimir.

Davant seu, a l'Eulàlia, que havia donat per fet que aquelles figures a les ombres es tractaven dels maniquins de la seva mare, la vista se li acaba d'acostumar a la foscor, i cinc caps humans meticulosament guillotinat per la base del coll la miren amb ulls buits i terribles. Juntament amb la caixa dels llibres, la dona cau a terra presa del pànic. Amb la mà a la boca fa força per ofegar un segon crit, però és inútil i la desesperació se li escapoleix entre els dits com una sorra inevitable. Amb prou feines pot contenir el vòmit. Els caps de la Carla, l'Esther, la Quimeta, la Carolina i la Mònica, les cinc darreres dones de fer feines del seu pare, romanen a terra sobre un bassal de sang ressec.

L'aürt deixa la noia tremolant, totalment fora de si. Quan torna a controlar els seus espasmes, no recorda com, però ha baixat les escales i es troba ja fora de les golfes, al mig del passadís. D'un cop de màniga es neteja les llàgrimes i es força a asserenar-se. Encara té agafat, amb força, a la mà, el telèfon amb la llanterna encesa. Controlant com pot les tremolors, aconsegueix desbloquejar l'aparell, decidida a comunicar-se amb la policia. Però quan porta dos dels tres dígits pitjats el seu dit es frena. Sap que el seu pare és culpable d'aquell acte atroç i horrible, no necessita cap prova

ni cap confirmació, però no pot evitar recordar que, tan sols fa uns minuts, estava decidida a perdonar-li qualsevol crim passat i no se li acut cap motiu per no fer-ho també amb els presents. El Jacint és un bon home. El Jacint que l'Eulàlia coneix és un bon home i la noia es nega a acceptar aquella veritat desagradable de les golfes que la realitat s'entesta a obligar-la a empassar-se. El record de la fotografia amb la seva mare li creua el cap i és definitiu. No deixarà d'estimar-se el seu pare, no permetrà que els pocs anys de vida que li queden a aquell pobre home es vegin tacats pel crim, per la presó, per la culpa. L'Eulàlia decideix oblidar i per oblidar ha d'esborrar tot rastre del seu pas del dia d'avui per aquella casa.

El telèfon l'indica que queden uns cinquanta minuts perquè el Jacint arribi. A correuita, l'Eulàlia va cap a la cuina i posa al foc una olla amb espaguetis. Treu un plat de l'armariet i el taca de salsa, ficant-lo al microones durant set minuts perquè el tomàquet es ressequi. Surt al carrer i, sense pensar-s'ho dues vegades, es cola al contenidor on ha llençat totes les brosses generades durant la neteja. Troba, amb facilitat, les dues bosses i, quan surt del contenidor, s'alegra de comprovar que no hi ha, a prop, cap veí indiscret pel qui hagi d'improvisar una excusa per estar remenant les escombraries. De nou, a la casa, recorre les habitacions tornant a deixar les capsas de medecines buides als llocs on descansaven només feia unes hores. Treu tota la roba bruta de la rentadora (per sort, s'havia descuidat de posar-la a treballar), acomodant-la pels racons, emulant meticulosament el desordre original. Treu els llençols nets del llit i hi torna a ficar els bruts. Aquest punt en concret li resulta particularment complicat a l'Eulàlia i hi perd més de deu minuts tractant de fingir un llit desfet. Pressa dels nervis mai no arriba a semblar-li que estigui desfet de forma natural i s'apodera d'ella un pànic envers la idea de veure entrar per la porta al Jacint en qualsevol moment i que descobreixi que ella l'ha descobert. És just davant d'aquell llit quan l'Eulàlia definitivament s'enfonsa. Plorant, s'imagina enfrontant, amb la seva cara, la cara de vergonya, de decepció o fins i tot d'enuig del seu pare, el seu heroi, la persona a qui més admira d'aquest món. Si el Jacint arriba a sospitar mai que l'Eulàlia coneix el seu secret, això destruirà la seva família per sempre.

El moment de feblesa finalment passa i l'Eulàlia, raonablement recomposta, decideix deixar el llit tal qual hagi quedat. Dubta molt que el seu pare sigui prou observador per a adonar-se d'incongruències a les arrugues dels llençols. Reprèn el seu projecte de tornar a embrutar la casa; torna a tacar el lavabo de diversos productes i a repartir els pots buits ocupant tot l'espai. Fa una estona que li ronda pel cap com podrà solucionar *aquell petit detall* i se sorprèn adonant-se, gràcies al murmuri del seu estómac, que no serà un problema tan gran com havia previst. S'abaixa els pantalons i, sense gaire esforç, reproduceix, amb una fidelitat sorprenent, les restes de caca que hi havia aquest matí al blanc del vàter. Aprofita per embrutar d'orins, també la tapa. Al contrari que amb el llit, aquest resultat li sembla a l'Eulàlia, completament satisfactori i li fa sentir un orgull que no podem més que etiquetar d'estrany.

Els espaguetis estan més que passats a l'olla i s'han tornat a enganxar a la base. L'Eulàlia apaga el foc, retira l'aigua i els maquilla amb restes podrides de la pasta anterior que s'ha trobat a la bossa de les escombraries. Més difícil és tornar a simular la pols a terra i als mobles. Amb paciència, la dona es dedica a disseminar les restes que troba al

fons de la bossa pels racons més evidents esperant que el Jacint no sigui prou observador per adonar-se de l'engany. Quan torna a passar davant de l'última fotografia de la seva mare un rampell de tendresa i afecte inunda l'Eulàlia i es confirma a si mateixa que està fent el correcte, que l'amor pel seu pare és incondicional. S'esforça a fer fora del seu cap la imatge macabra d'aquells altres cinc, escapçats a les golfes. S'entesta a justificar els actes del seu pare amb arguments irrefutables com que segurament totes elles s'ho mereixien, segur que eren males persones, segur que tractaven d'aprofitar-se d'aquell pobre senyor gran i desvalgut. I, amb esforç, però determinació, es torna a convèncer a si mateixa que està fent el correcte, que l'única cosa que el Jacint Raventós es mereix és ser el més feliç possible els últims anys de vida que li queden.

Enmig d'aquestes tribulacions, ultimant els detalls de la seva obra de maquillatge domèstic, de sobte, un esglai recorre l'esquena de l'Eulàlia quan sent, al jardí, el motor d'un cotxe entrant. El Jacint acaba d'arribar. Pressa del pànic, l'Eulàlia maleeix la seva falta de previsió. El seu pare ha arribat deu minuts abans de l'estimat i, sens dubte, ha vist aparcat el cotxe d'ella així que ara ja no es pot escapar. D'una volada recorre totes les habitacions recollint bosses d'escombraries, guants, mocadors i restes, acabant de col·locar al seu lloc cada cosa que encara pugui no ser-hi. Just a temps, amagant l'esbufec, arriba a la porta alhora que el pany és girat pel senyor Jacint Raventós que entra amb el seu somriure gegantí i hedonista sense sospitar res. Petons i l'Eulàlia presenta unes justificacions dubitatives a la seva presència que no fan malpensar en cap moment al Jacint.

Al saló-menjador, la conversa transcorre animadament. Ella intercala mirades de reüll entre el seu pare i el seu entorn a la recerca d'algun anacronisme delator al desordre de la sala o algun senyal de sospita a la cara de l'home. Tot sembla al seu lloc, casa i senyor. El Jacint li explica anècdotes divertides del seu viatge i l'Eulàlia simula interès, forçant-se a relaxar-se fins que, finalment, acaba aconseguint-ho. Se sent segura. El seu pare és el seu protector, ell mai seria capaç de fer res dolent a ningú i, per un moment, la noia dubta si els cinc caps de les golfes no seran producte de la seva imaginació. Sentint-se cada cop més tranquil·la, continuen la conversa mentre acompanya al pare a deixar l'equipatge a l'habitació. Durant el trajecte, però, no pot evitar adonar-se que la veu del Jacint tremola, gairebé imperceptible, i que tot el seu cos s'està tensant felinament, quan, tots dos alhora, descobreixen que l'Eulàlia s'ha deixat oberta la porta de les golfes.